

(/)

 (/)

> Krig og terror - Militærvæsen - Den kolde krig ([http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig)

[terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig))

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Flåden

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/med-fornoeden-dristighed>)

Flåden

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 1873

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/flaaden)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/flaaden)

[krig/flaaden](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/flaaden)) **t** (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på

[http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/flaaden)

[vaben-den-kolde-krig/flaaden](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/flaaden)) **in** ([http://www.linkedin.com/shareArticle?](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/flaaden&title=)

[mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/flaaden&title=)

[militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/flaaden&title=](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/flaaden&title=))

Jakob Seerup

Flåden

Aarhus Universitetsforlag. 100 danmarkshistorier.
100 sider. 100 kr.

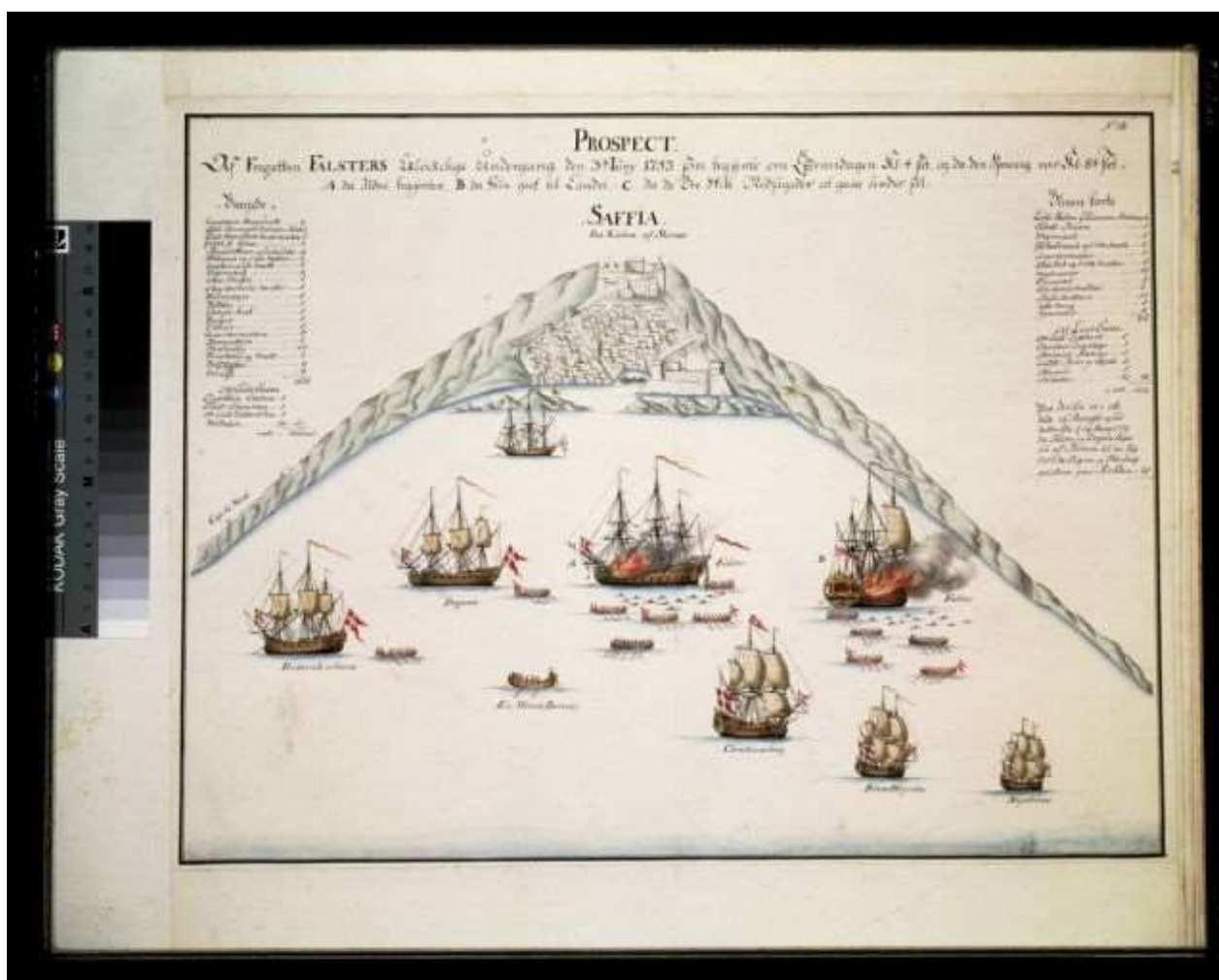
Formidabel flådehistorie

I serien "100 Danmarkshistorier" har museumsinspektør Jakob Serup, Bornholms Museer, skrevet en utrolig spændende og velfortalt bog om den danske flåde, som den tog sig ud i 1700-tallet. Fyldt med overraskelser er den, så læseren får herlig tur med nogle af flådens skibe.

Af Erik Ingemann Sørensen

"Klokken otte skete det uafvendelige: Et dundrende brag fulgt af en søjle af ild og røg viste, at ilden var nået frem til Falsters krudtmagasin.

Katastrofen var fuldbragt."

Katastrofen som den er gengivet i Frederik Vs atlas. De to brændende skibe er begge Falster – yderst til højre driver skibet mod land. Billede fra bogen.

Med denne dramatiske fortælling inviterer historikeren læserne med til et ualmindelig spændende og velfortalt møde med den danske flåde, som den så ud i 1700-tallet. Og han gør det med et genialt fortælletræk: bogen igennem fortælles om fregatten Christiansborgs rejse og skæbne. Det er krumtappen i denne historie.

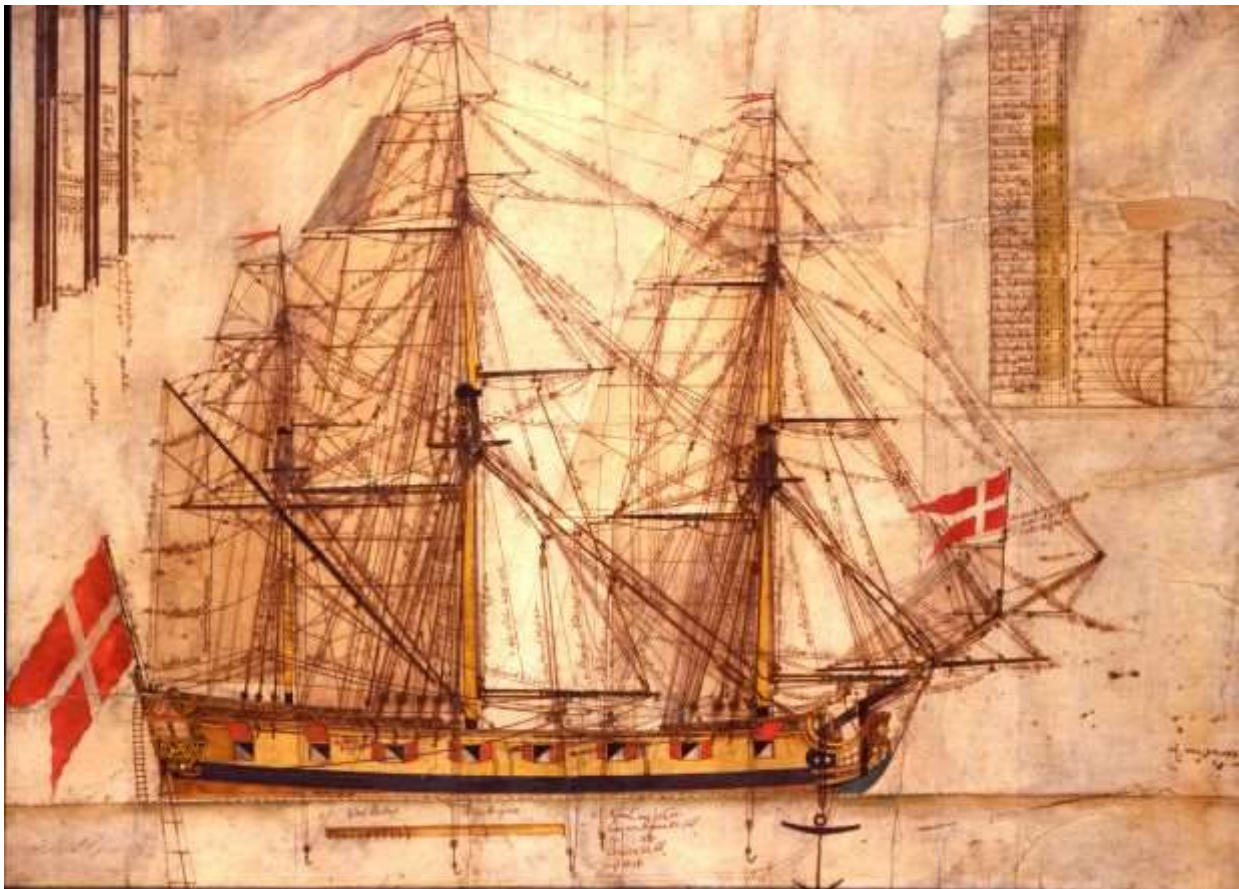
Bogen er en af de mange i serien "100 danmarkshistorier", denne spændende udgivelsesrække som Aarhus Universitetsforlag står for. Og man kunne ikke have fået bogen bedre fortæller end Jakob Seerup, der er museumsinspektør ved Bornholms Museer. Hans viden om den danske flåde er imponerende. I 2010 skrev han sin ph.d. "Søetaten i 1700-tallet. Organisation, personel og dagligdag i 1700-tallets danske flåde."

Forfatteren var tidligere ansat ved 'Tøjhusmuseet' – nu 'Krigsmuseet', men er nu kommet til Bornholm, hvor han boltrer sig som museumsinspektør, fortæller og forfatter.

Et dramatisk endeligt

Seks af den danske flådes skibe havde kastet anker ud for den marokkanske havneby Safi. De var kommet herved på en særlig mission: de skulle løskøbe 45 danskere, der havde været i fangenskab siden 1751. Der var dengang som i dag ganske store penge i at tage gidsler og så forlange en stor løsesum. Og 'barbareskerne' – oprindeligt berbere, men nu bredere om 'barbarer og/eller sørøvere' - og dem var der mange af – udgjorde en latent trussel.

Derfor indgik man ofte aftaler med barbareskerne. Mod at love at de ikke ville tage danske og norske søfolk til fange, gav staten "... en 'present' til de nordafrikanske pirater i form af et årligt gaveskib tungt lastet med våben, kanonkugler, krudt og towværk, som de kunne anvende til at udruste skibe til at tage andre landes søfolk til fange..." (s.7).

Rigningstegning af 'Blaa Heyren' der blev bygget i 1734 – et 19 år gammelt sejlskib – der deltog i rejsen til Safi.

Det ganske finurlige ved Jakob Seerups bog er, at han får fortalt den spændende historie om flåden i 1700-tallet på en helt speciel måde. Det bærende i bogen er fortællingen om togtet til havnebyen Safi i Marokko. Ud fra dette vokser en række sidehistorier, der giver læseren et levende billede af livet til søs i denne periode. Det kunne give nogle knæk i fremstillingen – men sådan opleves det ikke.

Et nyt og interessant marked

En jødisk købmænd fra Marokko, der i 1749 var kommet til København, havde gjort danske købmænd interesserede i at handle i Marokko. De udrustede så et skib med varer og sendte det til Marokko. Rejsen var indbringende, så man besluttede sig for at oprette en handelsstation i netop Safi. I 1751 sendte man en hel eskadre afsted fra den danske hovedstad. Der var to orlogsskibe – fregatterne Falster og Docquen – og tre handelsfartøjer. Da det hele var noget ukendt, havde man for en sikkerheds skyld medbragt 300 soldater, så man kunne være beskyttet, skulle der være noget. Så man var klar til at oprette en handelsstation eller nærmere en kolonifæstning.

Gammelt søkort over Marokkos kyst

Skibene sejlede fra København i april 1751 og nåede frem til Safi den 5. juli. Med ombord var den danske hovedforhandler Jean Baptister Longueville, 52 år, som straks gik i land for at føre forhandlinger om mulighederne. Han optrådte imidlertid med stor grådighed, så han blev sammen med sit følge og 32 matroser taget som gidsel, hvorefter eskadren pænt måtte sejle tilbage til København. Der skulle gå to år, før befrielsens time slog.

Her stopper Jakob Seerup op for at tage læserne med på en tur til datidens danske flåde. Under den finurlige overskrift: "Den fredsramte flåde". Det er perioden mellem afslutningen af Store Nordiske Krig i 1720 til Slaget på Reden i 1801. Men selv om man var "fredsramt", så opretholdt man sin muskelmagt. Dog skriver forfatteren: "Der er ingen tvivl om, at den mest formidable fjende, som den danske flåde nogen sinde har stået over for, var 80 års fravær af krig..." (s.10). Omdrejningspunktet Holmen i København lå absolut ikke stille i denne periode. Det var rigets største arbejdsplads "Her arbejdede 4 - 5.000 matroser og håndværkere dagligt med at bygge og vedligeholde orlogsskibene. Flåden bestod af ca. 15 fregatter med alt fra 20 til 40 kanoner og ca. 25 linjeskibe med alt fra 50 til 90 kanoner..." (s.16 f.). Men. Det var dyrt for landet at have den store flåde sejlede. Skibene lå derfor mestendels stille. Men de var der.

Kurs mod Marokko

Gidslerne skulle hentes hjem, så den 25. maj 1752 kunne fregatten Christiansborg lette anker og sætte kursen mod havnebyen Safi. Med ombord var den 20-årige søkadet Peter Schiønning. Netop takket være ham har vi en utrolig viden om begivenhederne. Han førte omhyggeligt dagbog, gemte alle breve og dokumenter. Dette findes i dag på Det kongelige Bibliotek – en sand guldgrube. (Nationalmuseet har en digital udgave, så interesserede kan læse med. Den er fremragende.) Jakob Seerup tager læserne med på en rundgang, så man erfarer, hvordan livet har formet sig på et strengt hierarkisk indrettet skib.

Da Christianborgs kaptajn fik "brystsye og stærk diarré", måtte skibet sejle til Portsmouths red, så kommandørkaptajn Johan Christopher Holst kunne blive tilset. Men, som Jakob Seerup kontant formulerer det: "Han var med andre ord i færd med at hoste og skide sig ihjel..." (s.31). Og det gjorde han.

Og så tager forfatteren et lille smut i land. Sammen med Peter Schiønning. "Og til sidst kom de til den gade, hvor 'de liderlige fruentimmer' holdt til..." (s.39). Som bekendt havde enhver havneby med respekt for sig selv et sted, hvor sømændene kunne komme af med længslen så at sige. Bedst som man gik og troede, at det var englænderen William Hogarth, der med sine billeder var den englænder, der skildrede dekadence og forfald, ja så skal jeg da ellers lige love for, at han distanceres af landsmanden Thomas Rowlandson. Et nærmere studie af hans stik overlader ikke meget til fantasien – som ovenstående, der endda er et af de lidt "blidere".

Døden som fast følgesvend

Skibe var en farlig arbejdsplads. Et styrt fra riggen endte ofte fatalt, når den ulykkelige ramte dækket. Faldt han overbord, ja så var skæbnen næsten altid grim. Ikke mange søfolk kunne svømme. Lig kunne man ikke have, varmen var én ting – overtroen en anden. Det giver Jakob Seerup fine eksempler på. Og bringer i bogen Nordmanden Carl Sundt-Hansens opstillingsfoto, der skulle anvendes til maleriet "En begravelse ombord".

Opstillingen fra 1890 – fotografi

Det har nok været fordyrende, om selve maleriet skulle med. Men her er det, så kan læserne selv sammenligne.

Maleriet findes på nettet i stort format, så der er bedre mulighed for at sammenligne.

Naturligvis er det ikke 1700-tallet. Men ceremonien var stort set den samme. En bøn og en velsignelse ledsagede den døde, når han blev sænket i havet.

Efter en lang sejlads, hvor Jakob Seerup kommer fint omkring med endnu flere gode sidehistorier, samt overvintring i Lissabon, kan den danske eskadre, der nu bestod af "de elegante fregatter Falster, Christiansborg og Blaa Heyren og så det tungt lastede fragtskib Friederich og Louise den 12. maj 1753 kaste anker på reden ud for Safi. Næsten et år efter, man var stævnet ud.

Nu begyndte de endelige forhandlinger. Og danskerne måtte virkelig betale for at få gidslerne fri. 18.000 stück-van-achten – spanske guldmonter – "52 tønder krudt, 200 12-pundige kugler, 300 6-pundige og 300 4-pundige kugler..."(s.79). Og lidt efter lidt blev de frigivne gidsler sejlet ud til skibene. Der var virkelig grund til at feste. Også skibscheferne fra de andre skibe blev roet over til Christiansborg. Så pludselig rejste der sig en røgsøjle fra fregatten Falster.

Skibskatastrofe og pludselig død

Det alle frygtede var tilsyneladende sket. Der var gået ild i skibet. Og ildsvåde var en konstant frygt. Træskibene og takkelagen var yderst brandfarlige, og selv om man lå på vandet, ja, så var kampen mod ilden oftest ulige.

Der var fare for, at gnister fra det brændende skib kunne flyde over på de andre skibe. Her blev der givet ordre til at hale ankrene op og sejle væk. Falsters kanoner var skarpladte, så da ilden nåede dem, gik de af og sendte deres ladning i forskellige retninger. "Falsters chef, kaptajn Hooglant (1712 – 1789), der jo var om bord på Christiansborg, lod sig øjeblikkelig ro over til sit skib. Han blev fulgt af alt, hvad der kunne flyde af mindre fartøjer fra de danske skibe på Safis red. Med sig havde de brandspande og sprøjter..." (s.2). Men de kunne intet stille op.

De søfolk, der var blevet om bord på Falster, kunne se, at der ikke var mere at gøre, hvorfor de kappede ankertrossen, så skibet kunne drive ind mod land. Og klokken 8 var det hele så forbi.

Dagen efter kunne man konstatere, at 132 havde mistet livet.

Christiansborg blev liggende på reden endnu et stykke tid, men så oprandt dagen, hvor Peter Schiønning kunne notere:

"d. 6. Juli 1753 Formiddag Kl. 6 lettede vi, og gik Seyl fra Africa. Kl. 8 peylede Cab Cantin i NO½N 4½ Miiil".

Missionen var fuldført. Men med voldsomme tab.

Jakob Seerup slutter af med en fin lille redegørelse for pirateri – ført op til vore dages somaliske pirater – herunder støtteskibet Esbern Snare, der nu er omklassificeret til fregat. Et skib de somaliske pirater ikke har gode oplevelser med.

100 sider med fantastisk fortælling

Det er lidt af et kunststykke, Jakob Seerup har udført. Det er ikke enhver skåret at kunne fortælle næsten 100 års flådehistorie på kun 100 sider. Det kræver både en kolossal viden og et skarpt overblik. Det er til fulde lykkedes for Jakob Seerup.

Jeg kan kun på det varmeste anbefale denne lille perle til alle med interesse for flådens historie – eller blot glædes ved havet og dets fortællinger.

Varm tak for oplevelsen.

[Historie-online.dk, den 21. april 2021]

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/med-fornoeden-dristighed>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

**BLOD OG JORD:
SOLDATERSKÆBNER FRA DET
DANSK-TYSKE GRÆNSELAND
1938-48**

([http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/blod-og-jord-soldaterskaebner-fra-det-dansk-tyske-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/blod-og-jord-soldaterskaebner-fra-det-dansk-tyske-graenseland-1938-48)

[graenseland-1938-48](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/post-traumatisk-sarajevo-disorder))
(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/post-traumatisk-sarajevo-disorder>)
(